

YUKSAK MA'NAVIYATLI YOSHLARNI TARBIYALASHDA O'RTA OSIYO ALLOMALARI ILMIY MEROSINING O'RNI

Jo`raboyev Javohir

*Namangan Davlat Universiteti Matematika fakulteti
„Amaliy matematika“ yo`nalishi 2-kurs talabasi*

O`rta Osiyo tarixiy voqealarga g`oyat boy o`lka bo`lishi bilan birga azaldan ilm-fan, madaniyat va ma`naviyat markazlardan biri bo`lib kelgan. Bu o`lka dunyoga, ma`naviy va ma`rifatning barcha sohalarida yuzlab, minglab jahonshumul, ulug`zotlar, davlat arboblari tarbiyalab bergan. Umumbashariyat ma`rifatparvarligini yaratishda buyuk ajdodlarimiz bevosita ishtirok etganlar, uning taraqqiyotiga ulkan hissa qo`shganlar. O`rta Osiyoning madaniy merosi jahon madaniyati va ma`rifatining uzviy ajralmas qismidir. Ajdodlarimiz e`zozlab kelgan, asrlar qa`ridan olib o`tilgan falsafiy, axloqiy pand-nasixadlar, qadriyatlar ataylab, maqsadni ko`zlab yurgizilgan siyosat qurboni bo`ldi, e`tibordan chetda qoldi. Bu esa yosh avlodning ma`naviyatiga salbiy ta`sir o`tkazdi. Vaholanki, birinchi prezidentimiz Islom Karimov

“ O`zbekistonning o`z istiqlol va taraqqiyot yo`li “ kitobida ta`kidlangandek: „O`tmishdagi allomalarning bebaho merosi qanchadan qancha avlodlarning ma`naviy-ruhiy ongini va turmush tarzini shakllantirgan edi va u hamon ta`sir ko`rsatmoqda“.

IX-XV asrlarni Yaqin va O`rta Sharq mamlakatlarida shartli ravishda „Renessans“ ya`ni „Uyg`onish davri“ deb atashadi. Ma`naviyat va ma`rifatning g`oyat gullab yashnashi, bu davr uchun xarakterli bo`lgan. Bu davrda qomusiy ilm egalari, ajobiy shoirlar, buyuk davlat arboblari yetihib chiqqan. Renessans – uyg`onish davri namoyondalari qarashlari insonning cheksiz imkoniyatlariga, uning irodasiga aql-idrokiga ishonib qarashi bilan ajralib turadi.

Mamlakatimiz dunyo-tamadduni va Islom diniga ulkan hissa qo`shgan. Ulug`allomalar, aziz avliyolar yurti sifatida shuhrat qozongan. Ajdodlarimiz bebaho merosini ilmiy asosda chuqur o`rganish milliy qadriyatlarimizni asrab avaylash, ularni yanada rivojlantirish yuzasidan juda ko`p ishlar amalga oshirmoqda. Buning boisi shundaki, O`rta Osiyo allomalari Sharq uyg`onish davri uchun katta ishlarni amalga oshirgan. Markaziy Osiyo xalqlari madaniyati ko`hna va boy tarixga ega. Buni eng avvalo, ushbu zaminda eramizdan avvalgi davrlardayoq qadimgi baqrtiya, sog`d kabi yozuvlar isbotlaydi. Buning natijasida ushbu zaminlardan ko`plab olim-u ulamolar yetishib chiqqan. Miso uchun asrtronomiyada Abu Rayhon Beruniy, tibbiyotda Abu Ali ibn Sino, falsafada Abu Nasr Farobiy, matematikada al-Xorazmiy va shuningdek, hadis, shariat ilmlari bo`yicha ulamolar kamol todi. Ilm-fanning rivojlanishi O`rta asrlardagi Uyg`onish davri asosi bo`ldi. Shuning uchun ham biz bu payt allomalarini „O`rta asr gultoji“ deb atashimiz mumkin. Insoniyat tamadduniga ulkan hissa qo`shgan bu zotlar haqida qancha gapirsak ham oz. Ilm-fan inson kamolotiga poydevor, ma`rifat va

ma'naviyat esa barkamollik ustunlaridir. Zero , qadim Sharqda ta'lim va tarbiya hech vaqt ayro yoki biri ikkinchisidan ustun baholanmagan . Bu esa dunyo tamadduniga tamol toshlarini qo'ygan Imom Buxoriy , al-Farg'oniy , al-Xorazmiylar, Imom Nasafiylar kabi ne-ne dovrug'i dunyoga doston , ulug` qomusiy allomalar bebaho merosida ham namoyondir.

Ulug` ajdodlarimizning donishmandlik an'analariga amal qilib , bugun O`zbekiston o`z taraqqiyotining yangi bosqichiga qadam qo`ydi. So`nggi besh yilda mamlakatimizda turli millat va konfessiyalar o`rtasida o`zaro hurmati , birdamlik va hamkorlik muhitini mustahkamlash , madaniyatlararo muloqotni qo`llab-quvvatlash hamda tinchlik va totuvlikni ta'minlashga qaratilgan izchil va puxta o`ylangan siyosat xalqaro hamjamiyat tomonidan to`liq qo`llab-quvvatlanmoqda. Bundan tashqari, mamlakatimizda yoshlarni ma`nan va jismonan barkamol qilib tarbiyash , ularni davlat va jamiyatning rivojiga keng jalb etishda ajdodlar merosi , jumladan , tasavvuf ilmi , naqshbandiya ta'limoti va xalq pedogogikasiga qaratilgan, yuksak e'tibor yoshlarni ijtimoiy hayotga tayyorlash , ularda teran dunyoqarashi, sog`lom e'tiqod , ma'rifatlilik kabi fazilatlarni shakllantirish imkoniyatlarini kengaytirmoqda.

Respublikamizda dininy , ma'rifiy soha faoliyatini tubdan takomillashtirishning ustuvor yo`nalishlari sifatida islom va jahon sivilizatsiyasiga bebaho hissa qo`shgan ajdodlarimizning boy madaniy merosini chuqur o`rganish asosida yoshlarning ong-u tafakkurini shakllantirishi globallashuvi sharoitida jamiyatimizdagi ijtimoiy ma'naviy muhit barqarorligi va e'tiqod erkinligiga tahdid tug`dirishi mumkin bo`lgan omillarni barvaqt aniqlash va oldini olishga qaratilgan axborot-tahliliy faoliyatini kuchaytirish kabi vazifalar belgilangan. Yoshlarda kasbiy kompetentlikni tarbiyalash ularni ijod qilishga undash izlanish va mukammallikka erishishda ustoz shogird an'analarini hozirgi kunga tatbiq etishimiz lozimdir, lekin ushbu an'analarni, buyuk , allomalarimiz boy merosidan foydalangan holda bajarishimiz kerakligi, hozirgi kunning eng dolzarb muommolaridan biridir. Buning uchun ushbu allomalarimiz hayotini o`rganishimiz , buyuk ajdodlarimizning boy ma'naviy merosini yoshlarga yetkazish orqali ularda kasbiy kompetentlikni oshirish lozim.